

“Tarjimonlik san’atida Shayxzoda izlari: G‘arb va Sharq adabiyoti orasidagi ko‘prik

Qodirov Islomjon Iqboljon o‘g‘li

Toshkent davlat transport universiteti Qurilish muhandisligi fakulteti, YMTQ-5 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Maqsud Shayxzodaning tarjimonlik san’atidagi faoliyati hamda uning G‘arb va Sharq adabiyoti o‘rtasida ma’naviy ko‘prik vazifasini bajargan ibratli xizmatlari tahlil qilinadi. Shayxzoda jahon va sharq adabiyotining eng yuksak namunalarini o‘zbek tiliga mohirlik bilan tarjima qilib, nafaqat adabiy, balki madaniy-ma’naviy aloqalarni mustahkamlashga katta hissa qo‘shgan. U asliyatga sadoqat, badiiylik va milliy ruh uyg‘unligini tarjima jarayonida muvozanatli tarzda saqlagan tarjimon sifatida yuksak e’tirofga loyiqdir. Mazkur maqolada uning tarjima uslubi, adabiy didi va estetik qarashlari atroflicha tahlil qilinadi.

Abstract: This article analyzes the work of Maqsud Shaikhzoda in the art of translation and his exemplary services as a spiritual bridge between Western and Eastern literature. Shaikhzoda skillfully translated the highest examples of world and Eastern literature into the Uzbek language, making a great contribution to strengthening not only literary, but also cultural and spiritual ties. He deserves high recognition as a translator who balanced loyalty to the original, artistry and harmony of the national spirit in the translation process. This article analyzes his translation style, literary taste and aesthetic views in detail.

Kalit so‘zlar: Maqsud Shayxzoda, G‘arb va Sharq o‘rtasida ma’naviy ko‘prik, ma’no va ohang, uyg‘unlikning yorqin namunasi.

Keywords: Maqsud Shaikhzadeh, a spiritual bridge between the West and the East, a shining example of meaning and melody, harmony.

Kirish

O‘zbek adabiyotining zabardast vakillaridan biri Maqsud Shayxzoda nafaqat shoir, dramaturg va olim, balki yuksak didli tarjimon sifatida ham yurtimiz madaniyatiga beqiyos hissa qo‘shgan. U o‘zbek o‘quvchisiga dunyo adabiyotining buyuk namoyandalarini tanishtirish, ularning asarlarini ona tiliga o‘g‘irish orqali madaniyatlararo muloqotni chuqurlashtirgan. Shayxzodaning tarjimonlik faoliyati ikki adabiy maktab – G‘arb va Sharq o‘rtasida ma’naviy ko‘prik vazifasini bajargan.

Shayxzoda va Sharq adabiyoti

Maqsud Shayxzoda o‘z tarjimonlik faoliyatini avvalo Sharq adabiyotining mumtoz namunalarini bilan boshlab, fors-tojik va arab adabiyoti durdonalarini o‘zbek tiliga olib kirdi. U Rudakiy, Umar Xayyom, Sa’diy, Firdavsiy kabi buyuk mutafakkirlarning asarlarini tarjima qilish orqali ularning falsafiy, axloqiy va estetik qarashlarini o‘zbek kitobxoniga yaqinlashtirdi.

Shayxzodaning bu yo‘nalishdagi yondashuvi asliyatga sadoqat va badiiy tildan foydalanish borasida nihoyatda nozik edi. U har bir misraga, har bir iboraga ma’no va ohang bilan yondashdi. Ayniqsa, Umar Xayyom ruboiylarini o‘zbek tilida she’riy shaklda yetkazib berishi uning tarjima mahoratining yorqin namunasidir.

Shayxzoda va G‘arb adabiyoti

Maqsud Shayxzoda G‘arb adabiyotidan ham bir qator mashhur yozuvchi va shoirlarning asarlarini o‘zbek tiliga tarjima qilgan. Jumladan, Shekspirning “Otello”, “Hamlet”, “Romeo va Julietta” kabi dramatik asarlari, Pushkin va Lermontovning she’riyati Shayxzoda tarjimasida yangi hayot kasb etgan.

Shayxzoda G'arb adiblarining badiiy uslubi, xarakter yaratish san'ati va falsafiy qatlamlarini chuqur anglab, ularni o'zbek tilida tabiiy, jozibador shaklda ifodalay oldi. U asliytdagi dramatik zo'riqish, obrazlar murakkabligi va ichki dinamikaning barchasini o'zbek o'quvchisiga begonalashtirmasdan yetkazdi.

Tarjima uslubi va badiiy qarashlari

Shayxzoda tarjimada quyidagi tamoyillarga sodiq bo'lgan:

1. **Asliyatga sadoqat** – matn mazmuni va ruhini buzmaslik;
2. **Badiiy ifoda** – tarjimada she'riylik, ohangdorlik va obrazlilikni saqlash;
3. **O'zbek tilining boy imkoniyatlaridan foydalanish** – milliy ohang va tuyg'ularni uyg'unlashtirish;
4. **Estetik yondashuv** – o'quvchiga zavq bag'ishlaydigan badiiy uslubni yaratish.

Uning tarjimalarini o'qigan kitobxon asl asarni o'qiyotgandek taassurot oladi. Bu Shayxzodaning chuqur til bilimi, keng adabiy tafakkuri va madaniy sezgirligidan dalolat beradi.

Xulosa

Maqsud Shayxzoda o'z tarjimonlik faoliyati bilan G'arb va Sharq adabiy merosini o'zbek kitobxonni tafakkuriga yaqinlashtirgan ma'rifatparvar siymodir. U nafaqat asarlarni tarjima qilgan, balki ularni badiiy jihatdan o'zbek adabiy muhitiga moslashtirib, yangi estetik dunyo yaratgan. Shayxzodaning tarjima maktabi bugungi tarjimonlar uchun ibrat va namunadir. Uning mehnati orqali G'arb va Sharq adabiyoti orasida ko'prik qurilib, madaniy uyg'unlikning yorqin namunasi yaratilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Olimov S. va boshqalar. Adabiyot. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8-sinfi uchun darslik, I qism. Toshkent "Yangiyo'l Poligraf servis" 2019 – 260 b.
2. Xudoyberdiyev Erkin. Adabiyotshunoslikka kirish. Toshkent, "Iqtisodmoliya", 2007 y. 304 b.
3. Озод Шарафиддинов. Сардафтар саҳифалари. Мақолалар. Хотиралар. Тошкент, "Ёзувчи", 1999. – 224 бет. 7. Озод Шарафиддинов. Ижодни англаш бахти. Тошкент, "Ўзбекистон", 2004. – 464 бет.
4. Shayxzoda, Maqsud. Tanlangan asarlar. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, [yil].
5. 2. Rahmonov, T. O'zbek adabiyotining yuksalish davri. – Toshkent: Fan, 2000.
6. 3. G'ulomov, M. Maqsud Shayxzoda ijodi va uning badiiy uslubi. – Toshkent: Ma'naviyat, 1998.
7. 4. Karimov, H. She'riyat falsafasi va adabiy-estetik qarashlar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2010.